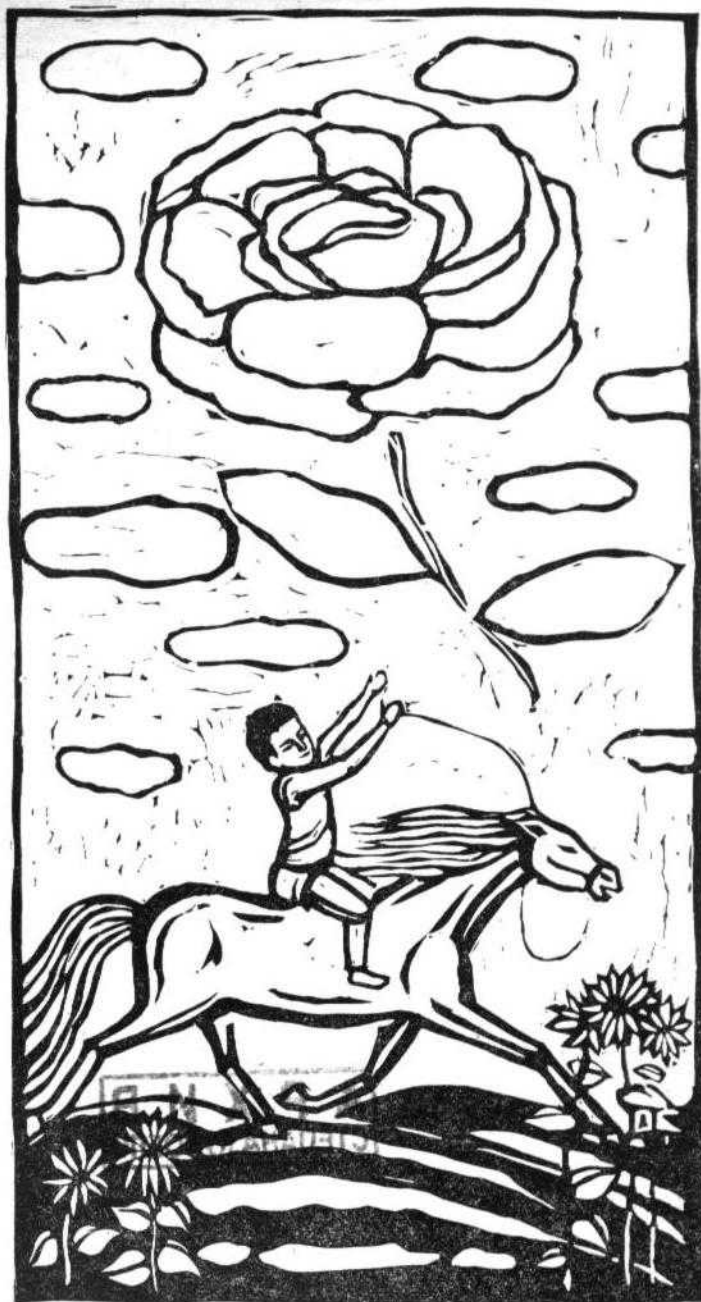

Мина Көсә

ХАЗЫР ОЛ!

Мина Көсә

ХАЗЫР ОЛ!

Стихлар

Художник Д. Новак

Кёся Мина Васильевич

К33 Будь готов!: Стихи. Для сред. школ. возраста./Худож. Д. Новак.— Кишинев: Лит. артистикэ, 1986.—112 с., ил.— На гагауз. яз.

В своей новой книге гагаузский поэт запечатлел картины счастливого детства в новом, преображенном Буджаке, показав и тяжелое прошлое этого края.

В его стихах дети в конкретных реалиях сегодняшних будней — в учебе и труде, во взаимоотношениях друг с другом, в игре и досуге — постигают такие морально-этические категории, как доброта и честность, любовь к своему краю и большой Родине, сопричастность труду взрослых.

4803010200—115

К М756(12)—86—131—86

84.8Г7

© Издательство

«Литература артистикэ», 1986

ХАЛИЗ КЫСМЕТ
* * *
НАСТОЯЩЕЕ СЧАСТЬЕ

Кыркта Совет Куведи
Топраамызы куртарды
Да генә не ни Сабаа
Гелди бизим гүч тапраа!

Кахыр-зоорлук йок олду,
Ўреемиздә гүл ачты.
Гелди вакыт казанмаа
Хем да инсан сайылмаа!

Иа гелиниз, бакыныз,
Нижә бүүн йашамамыз —
Ени дүннәә Бужакта,
Хализ кысмет евлердә!

Гөрүн бурда кардашлыы —
Гүнеш гиби о паалы!
Партиямыз саа олсун,
Бүүк баарышлык хеп дурсун!

КАЛҚСА ИЛЬИЧ...

* * *

ЕСЛИ Б ВСТАЛ ИЛЬИЧ. . .

Қалкса да гелсә,
Қласста гезинсә —
Гөрсүн қысметли
Ушаклымызы!

Ильич бизә дәәр:
— Ыўренин, шопарлар!
Доймарыз лафа
Онуннан дурмаа.

Биз бүүкүз шиндән —
Қорқмарыз иштән!
Ачсын топраамыз,
Бүүк Ватанымыз!*

Қалкса да гелсә
Ильич бүүн бизә —
О севинежек
Пашамаамыза.

* Ватан — русча Родина.

БАТАН СЕВЕР БИЗИ

* * *

РОДИНА ЛЮБИТ НАС

Таа уйкунун семесиндән
Сән ишидерсин ичердән:
Те маалендә уйанмышлар,
Ишә гидер бүүк инсаннар.

Не алатлээрлар хепсижии,
Геч калмасын хич бирижии!
Ишләр йазда вар чок түрлү —
Беклеер олмуш башак үклү,

Беклеер инек, ки саасыннар,
Беклеер кушлар дойурсуннар,
Беклеер сүрү отлатсыннар,
Беклеер чичек йысласыннар.

Машиналар не качынэр,
Чок тракторлар алатлээр —
Херкезлери ишлеринә,
Йакын хем чок ирак ерә...

...Хепсимизин ишлермиздән
Каавилешер кәәмил Ватан,
Ани север бизи өлә,
Нижә ушаа паалы ана...

ВАТАНЫ СЕВИНДИРМÄÄ

* * *

РАДОВАТЬ РОДИНУ

Бааладыйнан енсенä,
Галстууну кору ислää —
Учлары онун, достум,
Сарп бирлик ичин дууду:

Октябрат ичин — бири,
Пионер ичин — бири,
Комсомол ичин — бири,
Хепсижни бүүк кысметли!

Не гөзäl дурэр бөлä,
Ал бойа бенизиндä!
Қардашлар гиби оннар,
Пек уйгун хеп каланнар!

Ўүренмää ислää лääзым,
Ишлерниз кäāmил олсун
Да Ватан сизи севсин
Хем сизиннän севинсин!

МАЙ ЙОРТУСУ

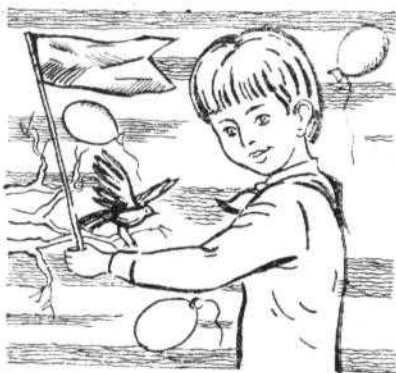
* * *

МАЙСКИЙ ПРАЗДНИК

Елиндә тутәр ушак
Тын ени, кәәмил флажок.
Ама да флажок гөзәл,
Нижә май, ачык йанар!

Чок колоннанын йок ужу,
Орада күчүү-бүү.
Лозунг, лозунг хем флажок,
Байраklar да не пек чок!

Севинерләр күчүкләр,
Севинерләр хем бүүкләр —
Бакыләр иш йортусу,
Дүннедә сарп олмасы!

ЗООР ВАҚЫТЛАРДА

* * *

В ТЯЖЕЛЫЕ ВРЕМЕНА

О зоор, бояр чиркин вақыдында,
Ачан аачлык дурарды йакада,
Ачан ишләрдиләр гежә-гүндүз,
Күчүү-бүү динәрди дүбүдүз.

Инсан динәрди пек чок ишлердән,
Динәрди хем да аач гезмесиндән:
Сыкыйда, дойурмазды май бояр,
Ийәрди о чыраа пак жанавар.

Гелдинән да иштән кескин инсан,
Ачан хич тутмаарды ели-айаа,
Бояр йоллаарды ун кайада үүтмәә
Ону, чыраа, аар таш таа чевирмәә.

Йапынжак мамалигайы — гежә,
Софра конунжак — сән кывран, беклә.
Йудуп хардейлән борч хызлы-хызлы,
Пата тез жингиләрдин, завалы...

ШКОЛАЖЫ

* * *

ШКОЛЬНИК

Гечирерләр, школажы,
Ўренмәә сени гөзәл:
Рубан рубайа бензеер
Хем да сумкан йалабээр!

Бүүн карнын сенин ии ток,
Ўренмәә хавезсин чок.
Йашында, күчүк достум,
Гөрмедим буну, паалым.

Катлама таблицасы
Қыр чизийди хеп бана,
Долашыкты пек даава
Чыкармаа парча екмәә!

Окумааздым бән кийат
О сенин йашчаазында:
Булунарды кийатлар
Пек жансыз чорбажыда.

ЕМЕНИЛӘР

* * *

ТУФЛИ

Бир чифт ени емени
Алдым күчүк оолума,
Йапынжак бу баашышы
Алдым бела башыма.

Отуз чифти актарды,
Отуз биринжидә,
Магазинин дибиндә,
Беним оолум дургунду.
— Билермисин сән, оолум,
Недир чарык?— бән сордум.

ЧАРЫҚЛАР

* * *

ПОСТОЛЫ

Домуз чии дериси,
Тасмайлан дикили
Ады онун чарык,
Бурнусу бурушук.
Парталды чамурда,
Дааларды йашлыкта,
Демирди сыжакта,
Челикти айазда.
Ачан дааларды чарык —
Пармакларын ачык,
Ал кан ангылары
Олар хызлы-хызлы.
Гездим ушаклыымда,
Бояр вақыдында,
Чарыклан йазын бән,
Чыктым хем да кыштан...
...Гөрдүүнән бүүн чарык
(Партал гиби даанык) —
Музей ичерсиндә —
Аклым күчүклүүмә
Не пек хызлы гидер,
Кефим да бозуләр...

ПУЛУК

* * *

ПЛУГ

Билермийсин, көрпә достум,
Нашей пулук? О аар, оф, аар!
Вар тафтасы, бычаа да вар,
Не чок кувёт сендән сүзәр!

Гезәрдин пек чок ардына
(Каранныктан таа караннаа!),
Йуфка ушак еллеринә
Пулук истәмеер верилмәә.

Сыра гелдиннән калдырмаа,
Пулуу талигайа коймаа —
Жингәрди о ерә бизи,
Қардашлан кәр икимизи!..

ЧЫРАК

* * *

БАТРАК

Кимди чырак —
Адам, ушак?
Гежә-гүндүз
(Нижә үүсүз)
Итирилән,
Хеп ишлейән.
Азар — она,
Лобут — она.
Кимдән буннар,
Пек зоор зетләр?
Чорбажыдан,
Онун
Бобасындан,
Карысындан,
Кәр ушаандан...
Не аар, пек аар
Гечәрдиләр
Гүннәр,
Айлар,
Йылар!..
Чорбажылар
Йапардылар
(Чак биткидә)
«Өдек» бөлә:
Биркач гүмүш
Верәр чыраа
Хем бир хейбә
Екин она...

ФАСЫЛ ЙААМУР

* * *

УДИВИТЕЛЬНЫЙ ДОЖДЬ

Гелди Бужаа фасыл йаамур —
Чак Тунадан* копушур —
Да булутсуз йаайээр биздä —
Баада, башка ерлермиздä.

Бу йаамуру ачты инсан,
Сансын бир бүүк гөмү** ачар,
Ки берекет бүүсүн-олсун,
Совет Бужаа хеп анылсын.

Гелди бизä фасыл йаамур —
Чак Тунадан копушур —
Биз шүкүрүз йардымжылаа,
Совет олан бүүк кардашлаа:

Бырда руслар, молдованнар,
Пек чок дилли ни кардашлар
Уйгун ишлärлән йаптылар —
Сарп йаамуру баашладылар!

* Тўна — Дунай.

** Гөм — русча клад.

ХАЗЫР ОЛ!
* * *
БУДЬ ГОТОВ!

Инсанымыз йапэр не кääмил ишлär,
Йашамак олсун ки таа ислää.
Бүүк достлуу хем баарышлыы кораалым,
Дүннеедä кысметли олалым.

Гележää айданнык гүннеринä
Партия бизи доору гөтүрер,
Комсомол-аган өрнек сарп верер —
Йардымжы олмаа гириш, пионер!

Школадан «бешлик» гетир сән евä,
Ишлемää бежер, диннен да ислää!
Пионер, сән йардымжы хем да оол,
Деер сана инсанмыз: хазыр ол!

Коммунизма барабар курулэр,
Йашлылар сана доору хеп сөлеер:
Пионер, сән йардымжы хем да оол —
Пек мутлу о ишлерä хазыр ол!

ТАТЛЫ УЙКУ
* * *
СЛАДКИЙ СОН

Пек диңл чоктан хороz
Ўчүнжүлää өттү.
Уйу, оолум, уйу,
Таа каранник койу.

Уйу — таа йылдызлар
Бакэрлар йукардан
Хем дан ерлär, паалым,
Тутушмады, саклы.

Уйу, оолум, уйу,
Татлы сендä уйку:
Качтын сән дүн пек чок,
Ужу-бужу хич йок.

Диннен, мутлум, ислää,
Севин сән раатлыына.
Башлээр чалмаа бүлбүл —
Сени беклеер не гүн!

...Майылым уйкуна,
Сенин ушаклыына:
Не пек раатсыз, оолум,
Гечтииди ушаклыым,

Зеетлärдилär ачан
Курт боярлар,
Емәрдилär чок кан
Таа ушаклыымыздан...

...Уйан, оолум, сән калк,
Йа бак — не гүн йалпак!
Чаарэр, паалым, сени,
Башка кысметлийи...

НИЦ ГАГАУЗКИ
ИМ. М.В. МАРЧЕВИЧ

БҢН МАМУЙНАНКАН...

* * *

КОГДА Я С МАМОЙ...

Ачан бҢн мамуйнан евдґ,
Иардым едерим ичердґ:
Чабук тозу ба силмґґ
Иа да су гетирмґґ,
Еки йыкамаа чанак —
Йапмаа иши, нелґр лґґґзым,
Мамум десин: «Хализ кызым!»

Ачан бҢн мамуйнан евдґ,
Вакыт гечер хызлы ґлґ,
Ки не динерим о гґндґ,
Быкамґґрым хем севинмґґ —
Ачан бҢн мамуйнан евдґ,
Ачан паалым йанымда!

ЖАН-КАРЫМЖА

* * *

ДУША-МУРАВЕИ

Жан-Карымжа еркенä
Ажыкмыш, истеер имää.
О булэр парча кабуу —
Сомунун йаныын йаныы!
Ама бүүкмүш о кабук
Жан-Карымжадан, чожук,—
Нижä кааз пиличчиктән
Хем аслан да кузудан!
Жан-Карымжа чекедер,
Ии ишä тез гиришер:
Савашэр о сүрүмää,
Чок кардаш ки дойурмаа —
Бүүк кабук са ериндән
Сарсаланмээр хич, билсән!
Савашэр Карымжа чок —
Бу кабуу чекäмäз, йок!
О ишлеер öлä сыкы,
Ани калмээр куведи —
Тер-суда бүтүн кенди,
Ама чыкмады иши!

Чекедер о дүшүнмää,
Чок кафа патлатмаа:
Нижä бу кабуу алмаа
Да кардаш ки дойурмаа?
Зоорунда акыл булэр
Да евä зар-зоор гидер.
Аннадэр не булмуш,
Некадар йалныз буушмуш.
Данышэр не вар сеси,
Калдырэр бүтүн «еви»:

«Гелиниз тез йардыма,
Кардашлар, йа аардыма!»
Ама гелин качарак,
Етиш бени, бажанака!»
Чекедер карымжалар
Аардына гитмӓӓ онун,
Хем алэрлар чок ердӓ
Жан-Карымжайы елӓ,
Зере кесилмиш хептӓн,
Завалы, сүртмӓӓз шиндӓн!
Нижӓ-несой гиттилӓр,
Бӓӓк кабуу да булдулар.
Тез башлээрлар бу кабуу
Сӓрӓмӓӓ евӓ доору —
Олмушлар синжир гиби
Да чекерлар куветли.
Жан-Карымжа кесилмиш,
Йалварэр пек: «Чекинниз!»
Бӓӓк кабук кайэр-тӓтер,
О карымжалаа варэр.
Кардашлар — чак биткидӓ,—
Жан-Карымжайы севӓ,
Атмышлар ону ӓӓсӓӓ —
Сансын таа булутлара!
Хепсижии чок севинмиш,
Жан-Карымжа да демиш:
«Уйгуннук — кувет каави,
О зорлуу тез енседи!»

ГҮЗ ГЕЛДИ
* * *
НАСТУПИЛА
ОСЕНЬ

«Гүз гелди,
Гүз гелди!»—
Биз чалэрыз,
Севинериз:
Даа гиби
Папшойлар,
Не үклү
Башчалар,
Не татлы
Ўзүмнәр.
Хай гиди
Берекет —
Чифтчийә
Бүүк кысмет!

СЫЖАК ЕКМЕК

* * *

ТЕПЛЫЙ ХЛЕБ

Сыжак екмек түтер
Ушаан елжеезиндә,
Боллу верер-баашлээр
Екмәә достларына.

Не тез уйандырды
Беним ушаклыымы
Бу сокактан шопар,
Сыжак екмәә верән!..

...Те бабужуум бана
Түтән екмәә верди,
Дүүлмүш бибер она
Герәә гиби серпти,

Бән качарак чыктым
Сокаа, ки ойнамаа,
Гелди тез достларым
Сыжак екмек имәә...

**БААРДЫК, ДОСТЛАР,
БИЗ «ХЭЙ-ХЭЙ!»**

* * *

НОВОГОДНИЕ ПОЗДРАВЛЕНИЯ

Гелди вакыт шенненмää,
Ени йылы меететмää,
«Ахо, ахо!» — чекетмää,
Ону чабук гездирмää:
Евдән евä — сырадан,
Хич күсмесин бир адам,
Ани ону атлаттык,
Кутламаксыз бүүн брактык —
Баардык, достлар, биз «хэй-хэй!»
Бизим паалы, бабулар,
Чок хатырлы, дәдулар,
Жана йакын, аналар,
Иштән калмаз, бобалар,
Капуруза етиштик,
Ени йылы гетирдик,
Қи хепсиниз севинсин,
Она сыжак ел версин —
Баардык, достлар, биз «хэй-хэй!»

Гелди вакыт шенненмää,
Ени йылы меететмää,
«Ахо, ахо!» — чок гезмää,
Ону чабук гездирмää.
Алдык чаны биз еlä —
Кääмил өтсүн херердä,
Алдык хем бүүк тракайы —
Дүзсүн бизим авайы,
Алдык хем да камчыйы —
Қо чатлатсын маалейи,
Йаптык «бува» бойнуздан —
Ишидилсин ирактан.

Бизим ески Гибандан*,
Варикада бу сесләр
Түркү гиби өтсүннәр
Хем да узун Текнелик
Гөрсүн биздән бүүк шенник —
Баардык, достлар, биз «хэй-хэй!»
Ко шен калсын инсаннар —
Хем күчүкләр, хем бүүкләр,—
Чок севгили кузулар,
Хем сачактан да кушлар!
Ко таа гөзәл ачсыннар
Чичежикләр ичердән —
Бензесиннәр өмүрә,
Вар ангысы евлердә —
Баардык, достлар, биз «хэй-хэй!»

Гелди вакыт шенненмәә,
Ени йылы меететмәә,
«Ахо, ахо!» — чок гезмәә,
Ону чабук гездирмәә
Бизим трактористлерә —
Бүүйүтсүннәр сарп екмәә,
Шоферлерә чок селәм —
Йолда кысмет билсиннәр —
Баардык, достлар, биз «хэй-хэй!»
Қалкәр ким каранныкта,
Инәә саамаа вакытта,
Қимнәр инсан илачлээр
Да бүүк раатсыз хеп каләр,
Қимнәр ушаа үүредер,
Онуннан жан пайлашәр —
Қабул етсин бүүн оннар
Ени йылдан бир селәм,
Қәәмил гитсин ишлери,
Олсун йылдыз адлары —
Баардык, достлар, биз «хэй-хэй!»

* Гибан, Варика, Текнелик — Бешалмада маалә адлары.

Гелди вакыт шенненмää,
Ени йылы меететмää,
«Ахо, ахо!» — чок гезмää,
Топраа да «шүкүр» демää,
Ани бизи дойурэр,
Бүүк дүннеейи о бакэр —
Ко билмесин кураклыы,
Женги, чиркин да аачлыы,
Долу олсун хамбарлар,
Жөмерт чыксын софралар —
Баардык, достлар, биз «хэй-хэй!»
«Ахо, ахо!» — чок гезмää,
Татлы лафы хем екмää —
Каави саалык инсана,
Хализ кысмет хепсинä,
Таманнансын умутлар,
Гөкләр ачык дурсуннар,
Ко севинсин инсаннар
Ени йылын адындан —
Баардык, достлар, биз «хэй-хэй!»

АСМА*

* * *

Биркач салкым топлуда,
Саркмыш, беклеер чырпыда.
Ушак тертипчә алсын
Да тавана калдырсын.

...Капу ачык таванда,
Ушак дерин умутта:
Асма она йоллансын,
Гүзүн балындан даттырсын.

* Гроздья винограда, развешенные на чердаке на зиму.

ПОТМАР
* * *
ПОРОСЕНОК

Шүпә лафтан
Демиш потмар:
«Йыканажам,
Пакланажам...»

...Гечер-гечмәәз
Вакыт бираз —
Гирер потмар
Дерин батаа!

ШАШКЫН КУЛИ
* * *
ШАЛЬНОЙ ЖЕРЕБЕНОК

Не кишнӓӓр дору бейгир,
О казаннан йаш дӓкӓр,
Ахырда дура баалы,
Пек чиркин о кахырлы:

Кулиси чоктан гитмиш,
Нӓны-са айырылмыш.
Гелмӓз саат, хем да ики —
Нӓбар йавру кенди?

О са, гӓр, гитмиш йатмаа,
Гӓнештӓ уйку йапмаа,
Сансын билмӓз: анасы
Хеп беклеер, о кахырлы...

КЫРЛАНГАЧ ЧАЛЫШЭР...

* * *

ЛАСТОЧКА СТАРАЕТСЯ...

Кырлангач чалышэр,
Кырлангач ев йапэр.

Бакмээр о раадыны,
Бакмээр пазарыны.

Саймээр зааметини
Хем ўрек сыжааны,
Ки олсун куйтусу,
Ки бүүсүн йаврусу.

Хепбир раат-раадында
Хем ана колтуунда.

ИШ КАЙНАМАСЫ

* * *

КИПЕНИЕ ТРУДА

Дурэр олмуш о йаз,
Ани ишсиз калмаз —

Июль заманында,
Сыжак койусунда —

Ачан ишләр
Дизилмишләр
Мераларда
Хем бааларда,
Башчаларда
Хем аулда.

Ачан иштән
Дөнер кафан.

Ама дурэр
Не пек гөзәл
Иши йапаннара,
Күүйүн инсаннарына!

ДОЙМАЗ КЕЧИ

* * *

НЕНАСЫТНАЯ КОЗА

Күпели кечи
Чок зарар йапты:
Илкиндән йапраа
Фидандан йолду,
Сора да онун
Кабыны сойду.

Ба токатлара
Север тырманмаа,
Нашей-са аарээр,
Хепсини йапэр
Копармаа, йолмаа,
Зараржы калмаа...

...Ушаклар ону
Не чок дойурду,
О са хеп өлә —
Гитти зарара:
Сарп чичәә йутту,
Лаанайы капты!..

ДАНЫШТЫМ...

* * *

ОБРАТИЛСЯ Я...

Бӑн чотаа даныштым,
Бениӑ Буҗаамын:

— Иа сӧлӑ, недӑн сендӑ
Қымызыдыр шыра?

Бӱӱк чотук дӱшӱндӱ
Да җувап о етти:

— О топраан генч каны
Хем да сарп та татлы!

ИИЛИК
* * *
ДОБРОТА

Бир парчажык екмӓӓ
Оолум верди кӓпӓӓ,

Алып тез аазына,
Гелди о оолума.

Йалпак-йалпак бакты,
Кӓр не-са о деди.

Беллийди сесиндӓн —
Бу «шӓкӓрдӓ» ондан!

Оолум таа йаклашты,
Кӓпӓӓ сувазлады.

КАБАК

* * *

ТЫҚВА

Қабак,
Қабак.
Орда,
Бырда —

Қабак,
Қабак!
Бүүмүш өлә —
Қожа тепә!

Бир көкендә
Қач оол бөлә!
Сана селәм,
Көкен хелал!

ЕРИН ДИННЕНМЕСИ

* * *

ОТДЫХ ЗЕМЛИ

Йапрак, йапрак гүздә —
Каба дөшек ердә,

Сансын истеер аачлар
Ери өртмәй сууктан,

Қи о үшүмесин,
Раат динненсин.

Зере чок ишледи,
Хайлак хич дурмады.

Қо динненсин топрак,
Бизи бакан топрак.

Гелди сыра она
Раат динненмәй!

АМА ДА ХЫЙАР!

* * *

НУ И ОГУРЕЦ!

Не окадар
Бүүмүш хыйар —

Кожа адым
Хем да калын
Хыйар олмуш,
Шашмаа бүүмүш!

Кенди хыйар
Шиндән бекләär,

Ки гелсиниär
Да гөрсүннär —

Хем чожоклар,
Хем да кызлар.

Вар оннара
Шаш-беш олмаа
Хем меететмää,
Ону анмаа,

Ким ии бакты
Бу хыйары!

ЖЫВЫРЛИНГАНЫН ТҮРКҮСҮ

* * *

ПЕСНЯ ЖАВОРОНКА

Уст каты ерин
Бүүн сыжакланмыш,
Сансын о дерин
Чок пек солумуш.

Буу гиби үстү
Дүз ара олмуш —
Илкйазын гүнү
Кырлары сармыш.

Жывырлинга да
Не түркү чалэр,
Саркына гөктә,
Мерайа чаарэр.

ИКИ ДОСТ

* * *

ДВА ДРУГА

Ики еркек кеди
Булэр тез гөлгейи
Да, йан гелип оннар,
Гөзәл сармашмышлар!

Йата енсә-енсә,
Олэр уйку исләә —
Ии достларда гиби,
Ии достларда гиби!

БАБУНУН СЕВИНЧИ

* * *

БАБУШКИНА РАДОСТЬ

Бабуйа кызчааз
Гетирди суҗааз.

Севинди ихтәр:
«Сарп унукам вар!»—

Бабу хепбир деер,
Манийи север:

«Гел, мари кызым,
Бабужуун өпсүн!»

ПААЛЫ БОБАМ
* * *
МОЙ ДОРОГОЙ ОТЕЦ

Бобам иштән гелдиннән евә,
Алэр бени тез еллеринә,—
Сансын оннар не динмиш,
Бени чоктан салламамыш!

Бобам йалпак-йалпак лафедер,
«Дойдун му ойнамаа?»—о сорэр
Хем сувазлар бени наазлы,
Нижә да бән куклажымы.

Бән сармашэрым бойнусуна,
Узун бакэрым сурадына
Да деерим саде бөлә:
«Паалы боба вар бендә».

КУВАН АЛТЫНЖЫК
ИЧИНДӘ

* * *

ПЧЕЛА ВНУТРИ
НАСТУРЦИИ

Копардым алтынжыы,
Кывражык-кывражыы.

Ичиндә бир куван,
Дургунмаз, хеп ишләәр.

Сап-сары о олмуш,
Бурнусу да долмуш.

Куванжык терлемиш,
Баллан о үкленмиш.

Бән дедим дийежәм,
Куваны үркүтчәм.

Акыллыды куван,
Қам зулумдум бән:

Тез чекти бир текмә
Ансыздан о бана.

«Дүртмә ми»,— сертленди,
«Брак ишә ми»,— деди?!

ПАИАНЖАК

* * *

ПАУТИНА

Фасыл ев дүзмүш
Пайак фиданда,
Сансын о гермиш
Тантели орда.

Кәәмил ичерләр
Не ии дизили —
Пайаан усталыы
Иапты гөзеллии.

ИЛКҖАЗ ЗАМАНЫ

* * *

ВЕСЕННЯЯ ПОРА

Уста илкҗаз
Хич раат дурмаз:

Руба ени
О тез гииди,
Фасыл килим
Кырда герди.

Бийаз каук,
Сансын памук
Конмуш аажа —
Седеф бонҗаа.

Илкҗаз гөзәл
Не шен гезәр!

Ачык түркү —
Түрлү-түрлү —

Онда битмәәз,
Аазы сусмааз!

Хава гүлер,
Илин гелер —

Илкҗаз гелди,
Илкҗаз гелди!

ТАВШАН

* * *

ЗАЯЦ

Тавшан, тавшан,
Кырда качан,

Гелсән, кардаш,
Бана йаваш:

Сыжак елдә
Олжэк исләә —

Дойуражам,
Сулайажам,
Севинежән,
Севинежәм!

ГҮНЕШ ДЫШАРДА
* * *
СОЛНЦЕ НА ДВОРЕ

Гүнеш дышарда атлашэр,
Сабаайлан топрак солуйэр,
Чимен хем фидан дирилди —
Илкйаз гөстерди кендини.

Чайыр кадифайлән гиимни,
Она чок койун севинди,
Карыклан башча донанды,
Суйун бойунда узанды.

Чотук гөзүнү те ачэр,
Филиз хем йапрак салверер,
Даалар-кырлар шен уйанды,
Трактор мерада терледи.

Салкым сарп ачмыш соакта,
Дартмыш о хаса башына,
Куван ишлеер сыкыдан —
Ташээр бал хотулуна.

Гүнеш дышарда атлашэр,
Дойунжа ери йысыдэр,
Гүлләр да доймаз она
Хем шен ушаклар ойнамаа!

ПАЛИ СЕВИНЕР
* * *
ЩЕНОК РАДУЕТСЯ

Пали салэр токатта —
Тоди калмыш соакта
Тамах-тамах ойнамаа,
Таа тер-суйадан качмаа.

Пали не кахырланэр,
Тодисиз прост пек гелер:
Киминнән шинди ойнасын,
Кӧшӧ-бужак та качсын?

Тоди дӧндӱйнӧн евӧ,
Гелди не аар кендинӧ:
Насыл йапты-алданды
Палийи евдӧ бракты?!

Пали атлээр, севинер,
Тодийлӧн шен о дурэр —
Те икиси барабар,
Нижӧлдир кафадарлар!

АЙЫН ПИТАСЫ

* * *

ДИСК ЛУНЫ

Айын шу питасы
Йарым олду-калды,
Кимә йарысыны
Ай баашлады-даатты?

Олур, кимнәр кырда,
Екмек топларкана,
Пайлаштылар шиндән
Сарп баашышы айдан!

Ай ии билер кенди —
Олжэк шака гиби:
Тез питасы бүүйежек,
Йаваш долушажэк.

ШЕН ТАВШАН
* * *
ВЕСЕЛЫЙ ЗАЯЦ

Бир шен тавшан
(Кырда олан)
Адыймыш, те,
Кардаш, бӧлә:
Узун Кулак,
Узун Кулак.
Бу ад она
Диил бошуна:
Бӧлә кулак
Хич йок бир пак —
Саде онун
Узун-узун!
Хем иликчи,
Хем шенникчи
Узун Кулак,
Узун Кулак...

* * *

Нижӧ инсан
Гиимиш тавшан
Дерин чизмӧ,
Ки чок гезмӧ,
Йапмаа илик
Хем да шенник,
Узун Кулак,
Узун Кулак.
О дӱредӧн
Гечмиш илктӧн.
Ама ону
Алмыш корку:

Деринмиш су,
Деринмиш су!
Дүшә-калка,
Дүшә-калка,
Гечер тавшан
Бу дәрәдән.
Су вармыш, дост,
(Салт гүлмә сән)
Чок карыштан,
Чок карыштан.
Ама коркмуш,
Хем пек коркмуш —
Олур олсун,
Чоч су алсын
Онун дерин
Чизмелери.

Алмыш колтаа
Күчүк читен,
Коймуш она
Мантар бүтүн,
Демиш йапсын,
Ки анылсын —
Қо гелсиннәр,
Топлашсыннар
Она евә
Мантар имәә.
Чок куш имиш,
Сычан доймуш,
Чекирга са,
Билмәз шака —
Бөлә датлы
Манжа дүшмүш!
Да бурулмуш
Чок имектән,
Қыврык олмуш
Бүүк шкембедән

Онун инжә
Айаклары.
Ама сонда,
Ачан софра
Олэр-гечер,
Кимнәр ийер,—
Пек севинер
Хем «шүкүр» деер.
Да тавшаны,
Бу бол жаны,
Калдымышлар,
Чок атмышлар
Пармак үүсәә,
Не пек үүсәә!
Хем тутмушлар,
Корумушлар,
Ки дүшмесин
Тавшан ерә,
Ки олмасын
Она фена...

* * *

Гелер сыра
Шенненмәә,
Ени йылда
Хэй-хэй гезмәә,
Узун Кулак,
Узун Кулак —
О хеп йалпак,
Хеп качарак,
Аар диил чизмә,
Зоор диил гезмәә.
Хазыр, гиргин,
Салт сән севин!
Гиимиш дону,
Чок корафлы,—

Дакмыш ширит,
Қаамил ширит
Сарп доннарын
Пачаларна!
Қалпак ону
Үүсек етти —
Дирек гиби
Хализ олду!
Вар хазырлыы
Бойум-бойлу,
Олсун гөзәл
Пек чок гезмәә,
Хэй-хэй гечсин,
Ии анылсын.
Койэр чичәә
Шиндән кулаа,
Сарэр белә
Ени кушаа,
Узун Кулак,
Узун Кулак.

Иа гит таны,
Қим бу гелди!
Қамчы алэр,
Қи патлатмаа,
Кавал булэр
Ава кырмаа,
Хем тракта чок —
Сайы хич йок!
Вар хазырлыы
Бойум-бойлу,
Олсун гөзәл
Пек чок гезмәә,
Хэй-хэй гечсин,
Ии анылсын.
Топлээр досту,
Чок оланны —

Долмуш киши
Сокаан ичи!
Гидер селәм
Берекетә,
Гидер селәм
Қаави саалаа,
Гидер селәм
Бүўк баарышлаа!
Олмуш түркү
Түрлү-түрлү:
Екмек бүўсүн,
Хамбар долсун,
Олсун өмиш
Датлы бир иш,
Чождук-кызлар
Севинсиннәр.
Түрлү баашыш
Озман олмуш —
Талига кәр
Долмуш хептән.
Сабаа каршы
Терлемишләр,
Хэйхэйжиләр
Кесилмишләр.
Узун Кулак,
Узун Кулак
Ии лаф демиш,
Шүкүрлемиш
Достларыны,
Кәр хепсини,
Қимнәр гезди,
Хэй-хэй чалды
Чок күүлердә,
Қасабада
Бизим паалы
Молдовада.

ЎКЛҮ ГҮЗ

* * *

ИЗОБИЛЬНАЯ ОСЕНЬ

Не ўкленмиш
Ишчи шу гӯз:
Чотукларда
Ўк пек зеедә.
Бак лаанайа —
Йарым карыы
Каплээр бири!
Сык кендини
Ону алмаа,
Тез калдырмаа!
Те алмалар —
Ўклү аачлар,
Не чок даллар
Иилер ашаа!
Папшой калкмыш
Бир даа гибн,
Не пек каави
Берекети!
Қайнээр ишләр
Гүздә чоктан.
Гежә кенди
Шаш-беш калды —
Пек чок ишләр
Гүздә олар:
Не терлемиш
Ишчи шу гӯз —
Топлээр елә,
Хамбарлара
Не йаз верди,
Раатсыз кала,
Иши калды
Бизә файда.

БУЛУТ, БУЛУТ...

* * *

ОБЛАҚО, ОБЛАҚО...

Булут, булут,
Сүрү булут
Ўзер гөктә,
Ўүсек ердә.

Бензеер оннар
Йолжулара,
Динмәз олан
Қишилерә.

Билмәз оннар
Аннык-хотар.

Гөтүр, булут,
Түркү-умут
Узак ерә,
Сусуз топраа —

Йаасын йаамур,
Олсун чамур,
Бүүсүн хамур
Текнелердә,
Пишсин сомун
Фырыннарда.

ҮҮНҖАН

* * *

ХВАСТУН

Вар чоџук север үүнмәә,
Еллән гүүс быкмаз дүүмәә.

Нашей-са о те йапмыш —
Хепсиндән үстүн чыкмыш!

Тез өлә о лаф дүзеџек,
Ки карымџайа дееџек,

Ани бүүкмүш бувадан,
Таа каавиймиш филдән...

Еер билсә карымџа салт,
Ки ону бүүлдер чок кат,

Саклайџэк суратыны,
Дөнеџек аркасыны

Бу бизим чок үүнәнә,
Хатырсыз калан чоџаа.

ЎЗЎМ ГИРЕР ИЧЕРИ

* * *

ВИНОГРАД ВХОДИТ В КОМНАТУ

Ачтын бӑн пенчерейи —
Гирди йапрак ичери:
Бир шамардыр бӱӱклӱӱ,
Ихтӑр чотуун гӱзелли!

Ачтым бӑн пенчерейи —
Гирди йапрак ичери,
Йапраан да ардына —
Олмуш ӱзӱм салкымда!

БАН АТЛЫЙЫМ!

* * *

Я — ВСАДНИК!

Бан атлыйым бейгирдә,
Ама динл хализиндә:

Бейгирим беним чыбык,
Бир ужу ердә, кыврык,

Обүрү — сол елимдә,
Иптән тербә ериндә!

Саа елим камчы тутәр
Хем ону пек патладәр,

Ки качсын бейгир хызлы —
Некадар вар куведи!

Бан атлыйым бейгирдә,
Бан кавалерист евдә!

ОЙУНЖАК КҮСМҮШ...

* * *

ИГРУШКА ОБИДЕЛАСЬ...

Ойунжаан бири күсмүш —
О шиндән кам кирленмиш.
Нәәнда Қати — йыкасын,
Ойунжаа күстүрмесин?

Қатижик суҗааз алмыш,
Ойунжаа сабуннамыш.
Йыкамыш ону өлә,
Ки дөнмүш о енийә!

Таа гелдийнән анасы —
Танымыш ки те кызы
Ии иши йапмыш гөзәл,
О жана йакын инсан.

УНУДУЛМАЗ ЗАМАН

* * *

НЕЗАБЫВАЕМАЯ ПОРА

Ойнээр ушак топуннан,
Север шопар онуннан
Не чок качмаа-учмаа
Хем хич та динмемää!

Ойнээр шопар топуннан,
Быкмаз атлээр онуннан —
Унудажэк имää
Хем ичери гирмää!

АТЛАШЭР СЕЛЛӘР

* * *

ТАНЦУЮТ РУЧЬИ

Бүөк йамачларда
Пелтекли селләр,
Бүүн ораларда
Атлашэр оннар.

Севинер селләр
Илкйаза шиндән,
Ани вар качмаа,
Ойнамаа орда,

Нижә кузулар,
Нижә ушаклар!

ГЕЧ УЙКУ

* * *

ЗАПОЗДАЛЫЙ СОН

Ичер уйкуйлан долу —
Уйардыр, ким йорулду,
Түрлү иштә терледн,
Хич саймады куведини.

Уйардыр, ким качынды,
Кузу гиби атлады,
Качаркан топ ардына,
Башка кызгын ойунда!..

...Сиври орак са айда,
Бакэр-бакэр хеп ерә —
Дейжан кими-са аарээр,
Палныз о дарсыкланэр!

Олур, беклеер сабаайы:
Чексин бир геч уйку,
Ачан гүн дууажэк,
Курт-куш севинежек.

САРП ЗААМЕТ
* * *
ЧУДЕСНЫЙ ТРУД

Салкым аажы ачты,
Бийаз каук олду,
Куван ишлеер хызлы —
Аачтан топлээр балы.

Хотул уулдээр өлӧ —
Заамет кайнээр орда:
Болай качырмамаа,
Аачтан балы алмаа!

Пек кӱчӱжӱк куван
Ишлеер таа еркендӱн,
Баашлээр бизӱ балы —
Темиз хем пек татлы!..

...Дӱшӱн, кӱчӱк достум,
Гӱндӱ сӱн не йаптын,
Не иш-файда сендӱн
Гӱрдӱ анан-бобан!

ДИК ПАТУЛАР

* * *

ЗАДИРИСТЫЕ ГУСАКИ

Ики дик пату чекишмиш,
Иш кавгайа артык чыкмыш.
Да кавганын ортасында,
Диклиилин койусунда,

Түрлү ажы хем лафларда
Бир дережин кенарында
Бу патулар чекетмишләр,
Чиркин кәр дүүш йапмышлар.

Дик патулар чок түү йолмуш,
Кафалары ал кан калмыш.
Каазлар са баарышармыш пек,
Сансын хализ гидәрмиш женк!

Да некадар савашмышлар,
Ки айыртмаа патулары,
Баарыштырмаа достлары —
Хич патулар бракылмазлар!

Да кесилер оннар өлә,
Ки икиси да — паат ерә!
Каазлар баарэр, гүлүш копэр,
Ани ики ахмак дүүшер...

...Көрпә достум, йа сән сөлә,
Йок пату хич аранызда?

АДАМЫШ ХОРОЗ...

* * *

ОБЕЩАЛ ПЕТУХ...

Хороз кенди демиш,
Таазă су адамыш
Йазын ортасында,
Кескин сыжаклыкта,
Ачан суҗааз лăазым
Пек куруйкан аазын.
О казаны алмыш,
Қанадына коймуш —
Паннээр ѳлă чиркин,
Қи о гидăмăйзмиш.
Алэр о казаны
(Енсăйлăн кулубу),
Гидер тез дерейă,
Чабук гирер суйа,
Далдырэр казаны
Алатлан, пек хызлы.
Савашэр калдырмаа,
Тўрлў-тўрлў чекмăа —
Қазан хеп бир чыкмааз,
Хайлаз гиби калкмааз!
Хороз чок дўшўнер
Евдă не сўлесин,
Кендиҗăа савашэр,
Қи хеп дик о калсын.
Гелдийнăн да евă,
О деер тауклара:
«Қазан салт кабаатлы —
Гелмăз, суда калды!»
...Зоорҗа чок йуткуна —
Хеп су аклында! —
Гидерлэр тауклар
О курумуш йалаа...

ГӨЗӘЛ АДЕТ

* * *

КРАСИВЫЙ ОБЫЧАЙ

Качынэр бүүн чоҗуклар,
Качынэр хем кызчаазлар —
Те Ени йыл йакында,
Хазырлык ләәзым она!

Дүзмүшләр не чамҗаазы,
Ниҗә сарп бир куклаҗыы:
Херерҗини пек йалабээр,
Гүл гиби чамҗааз ачэр!

Кол-колдан тутунмушлар
Шен кызлар хем чоҗуклар,
Севинерләр пек оннар,
Ки Ени йыл гүлүмсәр.

Не гөзәл адет калма
Кутламаа ана-боба,
Дәду-бабу йортуда,
Кума-дост паалы гүндә!

МУТЛУ АД
* * *
ДОБРОЕ ИМЯ

Бир пилич баарэр йолда —
Қырылмыш онун айаа.
Қалдырмыш кызчааз ону,
Бааламыш айаҗыны.

О бинтли айаа аҗээр,
«Доктор» са акыл верер:
Пиличчик йаваш гезсин,
Аҗыйы хич дүртмесин.

Бабунун гөзү йуфка,
Зоор гөрмәә артык она.
Иинеҗинин күчүк кулаа —
Гөрүнмәз о бабуйа.

Тез унукасы гелди,
Иплиҗәә о гечирди.
Бабу ишлеер, севинер,
Унукасыны меетедер...

...Файдалы иш кач түрлү
Пек бекләрдир хер гүнү —
Қыз, чоҗук ону йапсын
Да мутлу ады калсын.

БИРАЗЧЫК КЫЗАРМЫШ...

* * *

ЧУТОЧКУ ПОКРАСНЕЛ...

Тоди генә үүнмүш
Да йалан тез дүзмүш:

Үүренәрмиш исләә,
Кәр доймушмуш «бешләә»...

...Вани, досту, разгелә,
Бак онун дневниня.

Нашей вармыш орда —
Гөзлерини капамаа:

Үч, ики — йок зеедә!—
Ноталармыш онда.

Тоди чок йуткунмуш,
Биразчык кызармыш...

ПЫНАР
* * *
КОЛОДЕЦ

Дурэр пынар алчакта,
Ишләәр йолун бойунда.

Беклеер она гелсиннәр,
Суҗаазындан датсыннар

Йазын о кескинининдә,
Ишин чок кайнамасында.

Қимнәр суҗааз ичеҗек,
Қафа ашаа инлдеҗек,

О инсана, ким йапты,
Бу хайырлыы йаратты.

ОРАК ГӨКТӘ

* * *

СЕРП НА НЕБЕ

Айын бир дилимжһи калмыш —
Орак гиби хализ олмуш.
Хич йок уйку оражыкта:
Бичмәә ми башләэр гөктә?

Олур, ки ишледи чоктан —
Кенар калды бүү үзүндән.
Не пек гөзәл дурэр гөктә,
Ачан ишчи орак орда!

ИШИН КОЙУСУ

* * *

ГОРЯЧАЯ ПОРА

Ачан екмек далгаланэр
Мера дересиндä,
Ачан башак врыннээр
Бир аз лүзгержитән,—

Билäсин доорусуну,
Сарп иш олмасыны:
Фырын гиби сыжак
Олэр ишчи Бужак.

Екмек олсун дейни,
Қирез — бонжук гиби,
Песмет — каба-каба,
Ўзүм да бал гиби!

КАРПУЗ

* * *

АРБУЗ

Бостан олмуш чилли-чилли
Түрлү бой карпузлардан,
Кәәмил дөшек онун ичи —
Йок ер басмаа көкеннердән!

Карпуз карпузлан йаннашмыш,
Сансын хализ дост бадашмыш!
Ону ки калдырмаа ердән —
Чок аалашарсын белиндән!

Урдун дамга — шыра фырлээр! —
Карпуз бычактан чатырдээр.
Истәрсан ич, истәрсан и —
Татлы карпуз дилимнерни!

КЕДИЖИК ХЕМ КЕМЕНЧА

* * *

КОТЕНОК И СКРИПКА

Дурэр кепенчә
Сапа көшедә.
Дийер кедижик —
Өтер струнажык.
Север кедижик —
Ки сес инжежик!
Денер сесини
Кедижик кенди.
Булэр, ки онун —
Струнадан үстүн!
Түрлү пек пек мырлээр,
Кедижик баарэр:
«Дедим чалажам,
Сесли олажам!..»
Дийер кедижик —
Өтер струнажык.
Кедижик баарэр,
Чок түрлү мырлээр —
Сеси ки олсун,
Струнайы гечсин!
Баарэр окадар —
Өтер дуварлар,
Баарэр о пек чок,
Бир да — сес хич йок!..
Копэр сеси өлә,
Ки гүч кедижәә...
Дийер кедижик —
Өтер струнажык.
Демиш биткидә
Кедижик бөлә:
«Тездә бүүйежәм,
Буну гечежәм!..»

МОРКОВА

* * *

МОРКОВЬ

Моркова бүүмүш-батмыш,
Сачлары да узанмыш!
Кукла нижә о дурэр,
Гөзүмдә хептән калэр.

Ама о пек сакинэр,
Ама да не сакинэр —
Гөстөрмәз бурнусуну,
Топракта тутэр ону!

Кукла нижә о дурэр,
Гөзүндә динмәз учэр.
Атлашэр ону бүүдән,
Моркова ким пек севән.

ХОРОЗЛАР

* * *

ПЕТУХИ

Гежă. Дерин-дерин уйку
Динмиш инсан чекер шиндăн,
Салт хорозлар кушку,
Ки гежейă вермă селăм.

Курэрлар сес оннар ѳлă,
Сансын чалэрлар бѳѳк хорда —
Биркач сыра, сăн, гежедă
Тѳркѳ ѳтер филан саатта!

Уйандырэрлар сабаайы
Хем калдырэрлар маалейи
Те генă, гѳр, о хорозлар,
Бир бозулмаз саат каланнар.

ИЛКҖАЗ

* * *

ВЕСНА

Корку гүнештән ми чекип
Каарлар сакланэр чукурда,
Кара куша мы бакып
Селләр баарышэр байырда?

Илкҗаз хавасы дышарда,
Ишләр терлемиш кырларда;
Фасылдыр кыркык чотуклар,
Гүлер сыжакта чименнәр!

Чичек гиинмиш те мейвалык,
Ени бир дүннәәдир даалык,
Топрак кендиси севинер,
Ки генә ишә гиришер...

ГӨКТӓ ЧАЛЭР КУШЧААЗЛАР

* * *

В НЕБЕ ПОЮТ ПТИЧКИ

Кабарэр гүнеш, кабарэр
Хем ачык та не олэр!

Пок олэр каарлар хализдән,
Сарп чичек-селәм илкйздан
Шен бакэр бизә даалыктан,
Масаллы гиби дүннседә!

Дережик ачэр сесини,
Сансын меетедер илиннии,
Ани гүн артык узады,
Шен илкйаз бизә да гелди.

— Хош гелдин бизә, илкйаз!—
Гөклердә чалэр чок кушчааз.

КАРА КУШ

* * *

СКВОРЕЦ

Хош гелдин, кара куш, сән —
Өзледим сени, билсән!
Бу йылда пек гечленер,
Илкйаз чок геери калэр —

Етишәмәз биртүрлү,
Кәр тутэр ону уйку:
Апрелин ортасында
Таа дурэр серин хава!

Хош гелдин, кара куш, сән —
Не кәәмил сыклыын бүүн вар!
Сән ачэрсын маалейи,
Сарп дүзерсин кефими!

ИЛКҢАЗ ГҮНҮ
* * *
ВЕСЕННИЙ ДЕНЬ

Отчааз гүлүмсеер чайырда,
Кузу герилмиш чимендә.

Оннар сыжакта севинер —
Илкйаз пек ачан солуэр!

Гөктә севинер турналар,
Гелмиш бүүн Бужаа ангылар.

Алан ушак топлашмыш,
Битмәз ойуннар герилмиш.

Шенник кабарэр, не кайнээр —
Илкйаз те бөлә анылэр!

ИАЗЫЛЫ БАЙЫР

* * *

РАСПИСАННАЯ ГОРА

Не чок йолжаазлар
Пек долашмышлар,
Сансын шириттән
Оннар олмушлар!

Байыр йазылы,
Түрлү йолжаазлы —
Койун-кузулар
Гечмиш орадан.

«ХОШ ГЕЛДИН!»

* * *

«ДОБРО ПОЖАЛОВАТЬ!»

Койу думан пек йайылмыш,
Бүү-сүтлән долайы сармыш!
Ени гүнжәәз ояа дууэр,
Бүүн истеиптә геч калэр.

Те гүжүлен ууру белли,
Аз йалабар таа тепеси —
Айна гибидир ангысы,
Дурук хаваларда шафклы.

Ама гүнеш башлээр гүлмәә,
Не вар ердә севиндирмәә:
Чиили отчааз гүндә курээр,
Кушлар она «хош гелдин!» — баарэр.

КЕДИМИЗ
* * *
НАША КОШКА

Не хошлу бизим кеди —
О дойунжак сүт ичти
Да калаа бийаз калмыш,
Сансын ким-са бойамыш!

Мяулээр бизим кеди —
О беенмәз гезсин кирли,
Бу калак айып она,
Олмаз ону бөлә бракмаа!

Мяулээр бизим кеди,
Бираз кам о гүженди:
Йок рагы шу сабуну,
Йыкамаа ки калааны.

ИААМУР ОЙУНУ

* * *

ТАНЕЦ ДОЖДЯ

Дамна-дамна
Иаамур йаайээр,

Халка-халка
Дерä олэр.

Ордек санэр
Иаамур ойнээр!

ДЕРЕЖИК-ЙАВРУЖУК

* * *

РЕЧКА-НЕВЕЛИЧКА

Дережик-йавружук,
Ширитчик маавижик,
Не акэрсын йаваш,
Ичиндә йок му таш?

Сааде кум дибиндә,
Ерлешмиш о өлә —
Күртүнжүк инжежик,
Гергефчик пек гержик!

Сән варэрсын ираа,
Шу паалы анана.
О сени алажэк,
Денизә гөтүрежек.

Коркма сән хичижик,
Коркма сән хичижик,
Дережик-йавружук,
Ширитчик маавижик!

БҮТҮН ИЫЛ

* * *

ВЕСЬ ГОД

Те генä гүз дурэр —
Серин мааза гиби,
Ўклү булут гечер —
Хайлаз öкүз гиби.

Динмиш топрак сууэр,
О динненмää йатэр:
Ишледиинä гөрä —
Ко динненсин ислää!

Салт ушаклар качэр,
Кöшä-бужак ойнээр.
Севинч билер оннар —
Кузу гиби атлаар!

Атлээрлар илкйазда,
Чичек шу заманда,
Атлээрлар хем гүздä —
Хализ бүтүн йылда!

ИАЗ ЙААМУРУ
* * *
ЛЕТНИЙ ДОЖДЬ

Олэр йаамур түрлү-түрлү.
Те бүүн гүлер үзү-гөзү
Да атлашэр топчааз гиби,
Хализ йок касавети.

Тооз үстүндä о ойнашэр,
Еттийнән «жыз»,— чабук сүүнер.
Илин олду долаймызда,
Қып-кызгынкан ер йазда.

ШАКАЖЫ ОЛАК

* * *

ШАЛОВЛИВЫЙ КОЗЛЕНОК

Чайыр ичиндә,
Көрпә чимендә

Шакажы олак
Олмуш бүүк йумак:

О чок жингилер
Хем тукурланэр,

Кәр сансын аннээр —
Ушак ки севинер,

Гөрдүүнән олаа,
Фасыл бүүк йумаа.

САБАА

* * *

УТРО

Гүн дууманын тарафы
Кәәмил-кәәмил бойанды —
Сансын орда ресимжи
Герди сабаа килими,

Ки калканнар севинсин,
Сарп сабаайы меететсин,
Бүтүн гүндә иш бүүсүн,
Масал гиби шу олсун!

Бүтүн гүндә ушаклар
Ону хеп аннатсыннар
Ачык севинчлән үздә,
Ушаан мутлу үреендә!

ТАНТЕЛИ ААЧТА
* * *
КРУЖЕВО НА ДЕРЕВЕ

Каук дурэр кирезләр,
Не гержик донанмышлар,

Сансын дири, те гүлер —
Өлә оннар севинер
Сыжаклыына илкйазын,
Гүлүшүнә инсанын.

Бөлә гинийим чичектән —
Хализ калма каарлардан,

Ачан конарды оннар
Суукта аажа гөклердән.

Кәәмил тантели аачта —
Алэр о гөз шафкыны,
Бүүлү солук илкйазда —
Севиндирер жаныны!

КУШАК

* * *

РАДУГА

Хызлы-хызлы йаамур
Казаннан су дөктү,
Бизим баада чамур
Дизә кадар олду!

Селләр байырлардан
Уулдээр, ашаа качәр.
Ирак-ирак ердән
Кушак хализ калкәр.

Гөкә кушак чыкәр,
Узун килим герер,
Орак гиби оләр —
Ики ерә дийер.

Бакәр күчүк ушак —
Не пек гөзәл кушак!
Салт йок о хергүндә,
Сатылмээр магазиндә!

ГЕЛДИ КЫШ
* * *
НАСТАЛА ЗИМА

Декабрь дүрүк дурар —
Кара булут гөклөр.

Йаамур му дөкежек,
Йа каар мы даадэжэк?

Геврек айаз хашлаар,
Чак ичинä гирär!

Гечти шака шиндän —
Гелди кыш хализдän.

Денеер чалышманы,
Сенин хазырлыыны.

КААРДАН ЙОРГАН

* * *

СНЕЖНОЕ ОДЕЯЛО

Уйкусуз кыш калды,
Дүшүнер йолуну.
Алажэк чувалы,
Ани каарлан долу.

Да гижек-учажэк,
Наны-са конажэк,
Гережек йорганны,
Шу каардан оланы.

ТОПРААН БЕНИЗИ

* * *

ЦВЕТ ЛИЦА ЗЕМЛИ

Кушак үүсектә,
Ирак шу гөктә.
О не сарп бойалы —
Еди корафлы,—
Сансын ресимжи
Кәәмил иш йапты,
Да не ширитләр
Гөктә ачтылар!
Кушаан учлары
Ердә хел саплы.
Фасылдыр көкләр —
Кушак пүскүлләр!
Чыкәр, ки оннар
Алэр топрактан
Бу сарп бенизи,
Бу бүүк гөзелли!

ШЕН ЛААЛӐ

* * *

ВЕСЕЛЫЙ ТЮЛЬПАН

Башча бӱтӱн —
Лаалӑ, лаалӑ,
Шашэр гӱзӱн
Бу гӱзеллӑӑ!

Ачык бойа —
Дири лаалӑ,
Сансын истеер
Лаф сӱлемӑӑ!

Тӱркӱ чалмаа
Север лаалӑ —
Чаарэр шеннӑӑ
Хербир ушаа!

КЫШ БААШЫШЫ

* * *

ПОДАРОК ЗИМЫ

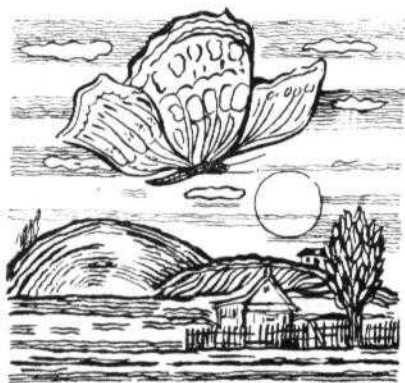
Дурэр гөзәл хава,
Конэр кааржааз каба,
Сансын памук учэр,
Масал гөктән инер
Қызы севиндирмәә,
Чожуу севиндирмәә,
Қи вар баашыш кыштан —
Ер өртүлү йорган,
Тантели хем гөзәл
Дартмыш түрлү аачлар.

КЕЛЕБЕК

* * *

БАБОЧКА

Келебек, келебек,
Не фасылсын чичек!
Чок бойа канатта,
Келебек вар сендә —
Моор, кара, кырмызы
Пек кәәмил йазылы.
Қач чичәй сән кондун,
Гөзелли топлады?
Келебек, келебек,
Не фасылсын чичек!

ИАЗ ТЕПЕСИ

* * *

МАКУШКА ЛЕТА

Гүнеш калкэр
Үүсәә, үүсәә,
Иалпак бакэр
Ерә, бизә.
Куптёр айы
Иакэр, сыжак,
Иа бак гөлдә —
Ушак, ушак!
Гелди заман
Демәә ачан:
Иаз тепеси,
Иаз тепеси!

КААРДАН БАБУ

* * *

СНЕЖНАЯ БАБА

Не пек хайлаз-хайлаз
Конэр ерә кааржааз.
Топрак йорган булмуш —
Памуклан өртүнмүш.

Ушак сеси битмәәз,
Севинч шиндән сусмааз!
Те «бабулар» дууэр,
Каардан чабук олэр!

Бурну онда — хардей,
Шашардыр кәр котей:
Несой бу бабу, сән,
Бурнуйлан хардейдән?!

Олэр шака-шенник,
Гүлүш өтер гержик —
Бөләдир хализлии,
Қышын сарп гөзеллии!

ОЙНЭЭР КЕДИЖИК

* * *

КОТЕНОК ИГРАЕТ

Ойнээр кедижик гүнештә,
Топу хавезли чевирә,
О пек севинер хавайа,
Север ангысы ойнамаа.

Аннээр топ та сансын буну,
Гөзәл ки хава бүүн олду
Да, гөр, атлашәр о блә —
Дойамааз гүнеш севинмәә!

БУЖААН СЫЖАА

* * *

ЖАРА БУДЖАКА

Гүндөндүү гүнү север,
Гүнештә үзү гүлер.
Етиштийнән бүүк сыжаа,
Пиширән йазда Бужаа,
Саркыдәр кафасыны,
Сендирер кашларыны,
Куруэр тепси гиби,
Сансын коор ону йакты!
Бужаан фырын сыжаанда
Гүндөндүү да аараар гөлгә!..

ФАСЫЛ КУМАЛАР

* * *

СТРАННЫЕ ПОДРУЖКИ

Сармашмыш чотук аажа,
Нижә бир ширит пеләә
Да дурэр гөзәл өлә,
Сансын кыз донаа орда.

Чотукта үзүм — бонжук
Севинер, о пек гүлер,
Фиданда күпә — ерик
Йалабээр, гүндә йанэр.

Не кәәмил дурэр-гидер —
Аач-чотук уйгун йашээр,
Сансын кумалар ики
Хоруйа те гиинди!

ИАЗЫН ГӨЛДӘ

* * *

ЛЕТОМ НА ОЗЕРЕ

Хеп о үүсек гөкү
Гөрдүм ики ердә —
О те чак йукарда
Хем су да ичиндә!

Бакып дурук гөлә,
Шаштым кендим она:
О йаз заманында
Бензеер бүүк айнайа —

Фасыл айна гиби
Гөстерер ичи,
Ки йыканэр онда
Не вар кенарында!

ШЕННИКЧИ ГИБИ

* * *

КАК ВЕСЕЛЬЧАК

Те гүнеш гечер,
Батыйа йаниээр —
Шенникчи гиби
О синди-гитти!

Ама гележек,
Сабаа чыкажэк
От-кушу гөрмәя
Хем да йысытмаа!

Тез гиришежек,
Файда йапажэк
Колхозда, кырда
Хем бүүк заводта

ГҮН ДУУЭР

* * *

СОЛНЦЕ ВОСХОДИТ

Гежә акты, кысалды
Хем ай артык сакланды,
Гүн дуумасы уйанэр,
Сабаа йаваш нисилер.

Гүнеш калкты гүлерәк
Хем хепсини северәк.
Долай ачты гөзүнү,
Хошлу-хошлу кефини.

ФАСЫЛ ЧОБАН

* * *

СТРАННЫЙ ЧАБАН

Сән алатлама, лүзгәр,
Гүзүн шу заманында,
Ачан булут сүрүсү
Каплээр о маави гөкү.

Бензеерсин сән чобана
Гөкүн бүүк сүрүсүндә,
Булут хайдээрсын йалныз,
Чалэрсын хем чыртмасыз.

Масал гибийсин кендин,
Сән хич ми таа динмедин,
Гөктә уча-качына,
Фасыл чобан хеп кала?!

ШЕН ЙААМУР

* * *

ВЕСЕЛЫЙ ДОЖДЬ

Йаамур качарак те гидер,
Өрдек чырпынэр дередә,
Гүнеш атлашэр йапракта,
Сансын айналар уурунда!

Гөктә патладып чок даул,
Учту доорудан шен йаамур.
Не пек севинер өрдекләр
Хем да башчадан чичекләр!

ИЧИНДЕКИЛӘР — СОДЕРЖАНИЕ

Хализ кысмет — Настоящее счастье	5
Калкса Ильич — Если б встал Ильич	6
Ватан север бизи — Родина любит нас	7
Ватаны севиндирмәй — Радовать Родину	8
Май йортусу — Майский праздник	9
Зоор вакытларда — В тяжелые времена	10
Школаҗы — Школьник	11
Емениләр — Туфли	12
Чарыклар — Постолы	13
Пулук — Плуг	14
Чырак — Батрак	15
Фасыл йаамур — Удивительный дождь	16
Хазыр ол! — Будь готов!	17
Татлы уйку — Сладкий сон	18
Бән мамуйнанкан — Когда я с мамой	20
Жан-Қарымҗа — Душа-Муравей	21
Гүз гелди — Настала осень	23
Сыҗак екмек — Теплый хлеб	24
Баардык, достлар, биз «хэй-хэй!» — Новогодние поздрав- ления	25
Асма	28
Потмар — Поросенок	29
Шашкын кули — Шальной жеребенок	30
Қырлангач чалышәр — Ласточка старается	31
Иш кайнамасы — Кипение труда	32
Доймаз кечи — Ненасытная коза	33
Даныштым... — Обратился я...	34
Иилик — Доброта	35
Қабак — Тыква	36
Ерин динненмеси — Отдых земли	37
Ама да хыйар! — Ну и огурец!	38
Жывырлинганын түркүсү — Песня жаворонка	39
Ики дост — Два друга	40
Бабунун севинчи — Бабушкина радость	41
Паалы бобам — Мой дорогой отец	42
Куван алтынжык ичиндә — Пчела внутри настурции	43
Пайанжак — Паутина	44

Илкйаз заманы — Весенняя пора	45
Тавшан — Заяц	46
Гүшен дышарда — Солнце на дворе	47
Пали севинер — Щенок радуется	48
Айын питасы — Диск луны	50
Шен тавшан — Веселый заяц	51
Ўклў гўз — Изобильная осень	56
Булут, булут... — Облако, облако...	57
Ўўнāн — Хвастун	58
Ўўзум гирер ичери — Виноград входит в комнату	59
Бāн атлийым! — Я — всадник!	60
Ойунжак кўсмўш — Игрушка обиделась	61
Унудулмаз заман — Незабываемая пора	62
Атлашэр селлār — Танцуют ручьи	64
Геч уйку — Запоздалый сон	65
Сарп заамет — Чудесный труд	66
Дик патулар — Задиристые гусаки	67
Адамыш хороз... — Обещал петух...	68
Гōзāl адет — Красивый обычай	69
Мутлу ад — Доброе имя	70
Биразчык кызармыш... — Чуть-чуть покраснел...	71
Пынар — Колодец	72
Орак гōктā — Серп на небе	73
Ишин койусу, — Горячая пора	74
Карпуз — Арбуз	75
Кедижик хем кемеңчā — Котенок и скрипка	76
Моркова — Морковь	77
Хорозлар — Петухи	78
Илкйаз — Весна	79
Гōктā чалэр кушчаазлар — В небе поют птички	80
Кара куш — Скворец	81
Илкйаз гўнў — Весенний день	82
Иязылы байыр — Расписанная гора	83
«Хош гелдин!» — «Добро пожаловать!»	84
Кедимиз — Наша кошка	85
Иаамур ойуну — Танец дождя	86
Дережик-йавружук — Речка-невеличка	87
Бўтўн йыл — Весь год	88
Иаз йаамуру — Летний дождь	89
Шакажы олак — Шаловливый козленок	90
Сабаа — Утро	91
Тантели аачта — Кружево на дереве	92
Кушак — Радуга	93
Гелди кыш — Настала зима	94

Каардан йорган — Снежное одеяло	95
Топраан бенизи — Цвет лица земли	96
Шен лаалă — Веселый тюльпан	97
Қыш баашышы — Подарок зимы	98
Келебек — Бабочка	99
Иаз тепеси — Макушка лета	100
Каардан бабу — Снежная баба	101
Ойнээр кедижик — Котенок играет	102
Бужаан сыжаа — Жара Буджака	103
Фасыл кумалар — Станные подруги	104
Иазын гөлдă — Летом на озере	105
Шенникчи гиби — Как весельчак	106
Гүн дууэр — Солнце восходит	107
Фасыл чобан — Станный чабан	108
Шен йаамур — Веселый дождь	109

Для среднего школьного возраста

Литературно-художественное издание

Мина Васильевич Кёся

БУДЬ ГОТОВ!

СТИХИ

(на гагаузском языке)

Художник **Дмитрий Дмитриевич Новак**

Редактор **Е. Колца**

Художественный редактор **Е. Барашков**

Технический редактор **М. Струнгарь**

ИБ № 2828

Сдано в набор 15.01.86.

Подписано к печати 4.04.86.

Формат 84×108¹/₃₂. Бумага тип.

Гарнитура литературная. Печать высокая.

Усл. печ. л. 5,88. Уч.-изд. л. 3,11.

Усл. кр.-отт. 6,40.

Тираж 2000. Заказ 92. Цена 15 коп.

Издательство «Литература аргистикэ»,

277004, Кишинев, пр. Ленина, 160.

Центральная типография, 277035, Кишинев, Флорилор, 1.

Государственный комитет Молдавской ССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли.

15 коп.

